

**Twee toespraken gehouden in de Groote Kerk te 's
Gravenhage bij gelegenheid van den 18den verjaardag van H.
M. de Koningin (31 Augustus) en van de 'Kerkelijke
Plechtigheid' (9 September)**

<https://hdl.handle.net/1874/233887>

428.F.5.
VAN
BLANK

TWEE TOESPRAKEN

gehouden in de GROOTE KERK

TE

's-GRAVENHAGE

BIJ GELEGENHEID VAN

den 18^{den} Verjaardag van H. M. de Koningin

(31 Augustus)

EN VAN DE

„Kerkelijke Plechtigheid”

(9 September)

DOOR

Dr. G. J. VAN DER FLIER

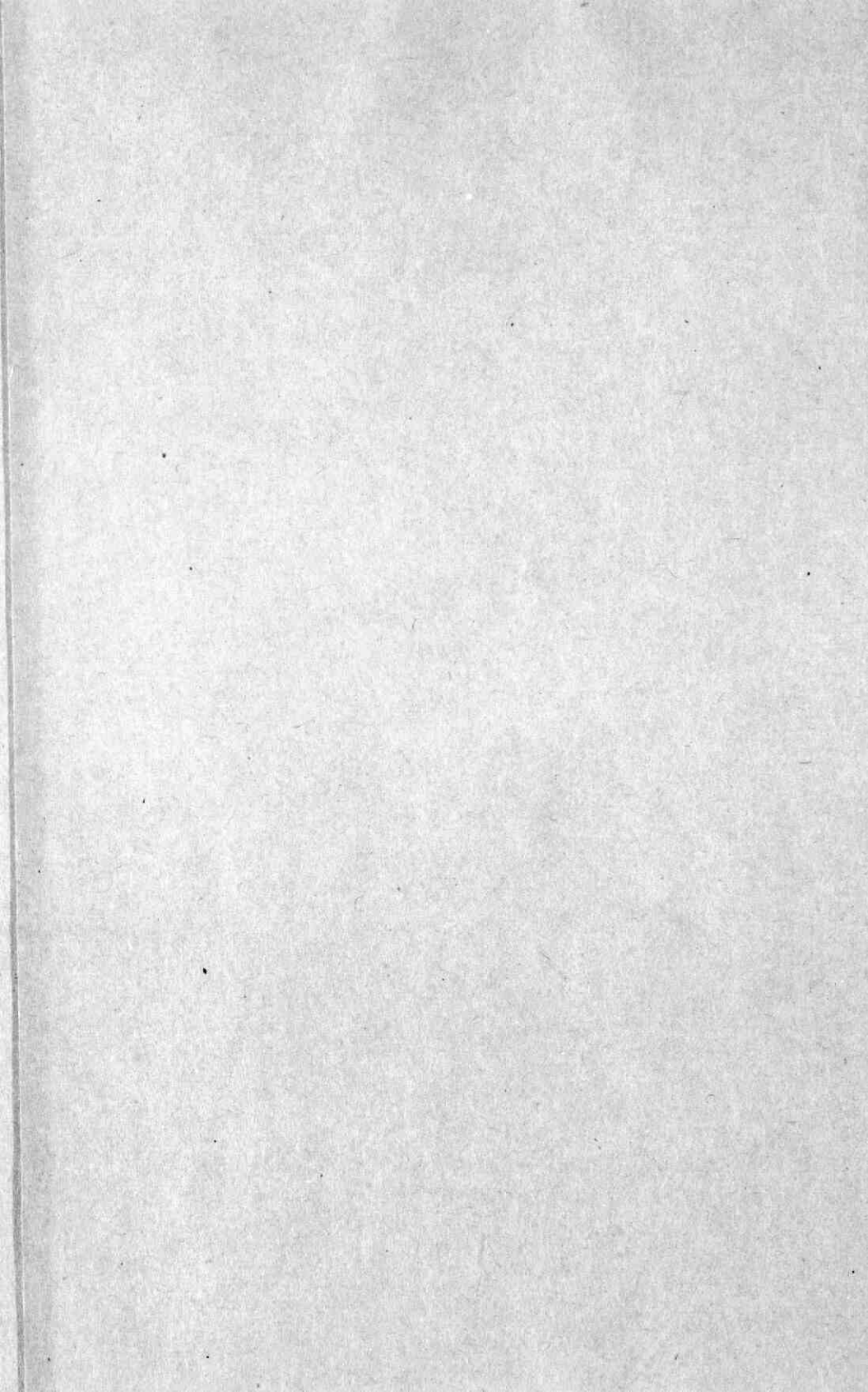
Hofprediker van H. M. de Koningin.

TWEEDE DRUK.

's-GRAVENHAGE
W. A. BESCHOOR
1898.

428
F
5 16

mm 10393

TWEE TOESPRAKEN

gehouden in de GROOTE KERK

TE

's-GRAVENHAGE

BIJ GELEGENHEID VAN

den 18^{den} Verjaardag van H. M. de Koningin

(31 Augustus)

EN VAN DE

„Kerkelijke Plechtigheid”

(9 September)

DOOR

Dr. G. J. VAN DER FLIER

Hofprediker van H. M. de Koningin.

~~~~~  
TWEDE DRUK.  
~~~~~

's-GRAVENHAGE
W. A. BESCHORR
1898.

FEESTREDE

OP

31 Augustus 1898.

VOORZANG.

Gezang 259 : 1.

Hoe straalt uw goedheid telkens weêr,
Hoe blinkt uw majesteit, o Heer!
Gestadig ons in d'oogen!
Wat roept op nieuw deez' morgen luid
Uw duizend wonderdaden uit
En schittrend alvermogen!
En wij, uw woning ingegaan,
Waar 't loflied op gaat rijzen,
Wij voelen 't hart van vreugde slaan,
Dat smacht om U te prijzen.

GEBED.

Psalm 103 : 1.

Loof, loof den Heer, mijn ziel! met alle krachten;
Verhef zijn Naam, zoo groot, zoo heilig t'achten.
Och! of nu al, wat in mij is, Hem preez'!
Loof, loof mijn ziel! den hoorder der gebeden;
Vergeet nooit een van zijn weldadigheden;
Vergeet ze niet; 't Is God, die z' u bewees!

Daar is hij dan weêr voor ons aangelicht die 31ste Augustus, die sints jaren reeds tot een nationalen feestdag gestempeld is. Daar is hij dan weêr, de onvergetelijke dag, die ditmaal verhoogde beteekenis krijgt, nu onze geëerbiedigde Koningin gereed staat de teugels der regeering in handen te nemen. Wat hebben wij deze ure lang te voren met toenemend ongeduld verbeid. Hoe was ze sints weken en maanden het onderwerp van veler gesprekken en het voorwerp van veler bemoeienis. Hoe voelden wij het onwillekeurig: een feestdag als nimmer te voren staat ons te wachten, waarop oud en jong zich vereenigt in één hooggestemd lied. Wat anders ons moge scheiden, wat op meer dan één gebied harten van elkander verwijdert, hier stemmen alle zonen en dochteren van eenzelfde vaderland saâm, hier wordt wat verschilt en verdeelt ter zijde gezet en over elke diepte en elken scheidsmuur heen reiken we elkander de hand met een: «van heeler harte geluk!»

Die gelukwensch zij allereerst U toegebracht, geëerbiedigde Koningin. Spare God uw leven tot in lengte van dagen en make Hij U den levensweg effen. Zijn liefde omringe U gelijk zij het dusverre deed; zijn Geest bekwame U tot de taak, U betrouwd; zijn rechterhand leide U overal waar Gij gaat; zijn genade bovenal zij overvloedig uw deel, zij uw kracht, zij uw kroon! Dat geldt ook U, geëerde Koninklijke Moeder, die dezen dag in aller vreugde deelt. God doe U de rijpe vruchten aanschouwen van het goede zaad, door U in het hart uwer Koninklijke dochter gestrooid. Die wensch, die bede van een dankend volk gaat ook voor U op tot God. Hartverheffende gedachte! Op dezen zelfden oogenblik

roepen van stad tot stad, van dorp tot het meest verwijderde vlek, de kerkklokken de menigte saâm en rijst uit duizenden harten het: dankt, dankt nu allen God! omhoog.

En ook wij zijn tot dat doel hier bijeen. O, wij danken U, Vorstin! dat Gij zelve begeerd hebt met de gemeente aan deze plaats saâm te komen, om met ons Gods Naam te loven en Gods zegen in te roepen over U en uw volk. Wat zouden wij ook beter kunnen doen, gemeente! waar immers elk ernstig gemoed de waarheid voelt van wat de vrome dichter zong: van U zijn alle dingen, van U, o God! alleen. En waar Hij ons dan dezen dag heeft bereid, zou Hem niet ons eerste en hoogste woord gelden, die zooveel stof tot blijdschap ons gaf? Neen, dat is geen bloote plichtsbetrachting, dat is veelmeer spontane uiting van diepe behoefte des harten. En Hij, die deze behoefte verstaat, omdat Hij zelf ze in ons hart heeft gelegd, zal gewis ook aan ons gebed een luisterend oor willen leenen en het offer van dank niet terugwijzen, dat de gemeente van Christus in ootmoed Hem biedt. Zoo zal het nieuwe levensjaar voor onze Vorstin, het nieuwe tijdperk in 's volks historie niet onvruchtbaar, niet ongezegend zijn; want wat zonder Hem wordt begonnen, kan nooit duurzaam bestaan, maar wat in zijn kracht geschiedt, wordt zeker voleind. Dat zegt ons de geschiedenis van vorsten en volken, dat getuigt onze persoonlijke levenservaring, dat is het onwrikbaar geloof van wie God kennen en dienen. En daarom: Sursum corda, oog en hart omhoog! Wat de eerste Christenen elkander op hun hoogtijden plegen toe te roepen, dat worde door ons allen in dit uur gevoeld

en betracht. Wijke alle wereldsch feestgedruisch thans verre van ons; laat elke ongewijde toon hier zijn buitengesloten; stellen wij ons als in de tegenwoordigheid Gods en zij voor niets anders plaats en stemming dan voor het: loof den Heer, mijne ziel! — Voor niets anders? Dat woord herroep ik aanstonds. Tot danken gewis, maar ook tot denken dringt ons een morgen als deze. Denken over het hooge gewicht van dezen dag, die als van zelf ons de vraag op de lippen legt: wat zal het ook nu zijn? O, ik voel het diep, hoe wij nog aan iets anders behoefte hebben, dan aan een gelukwensch of een feestlied, aan een dankgebed zelfs. Zal ik het wagen die behoefte te vertolken, ik doe het niet dan door tegelijk U te wijzen op wat haar alleen bevredigen kan. Daartoe geeft mij uw aandacht, en Gij, Heer der gemeente, zend uw licht en waarheid neder, dat die ons geleiden en laat uw woord ons allen een licht op ons pad, een staf op den levensweg zijn. Zoo zij het!

Psalm 39:8.

En nu, wat verwacht ik o Heer? Mijne hope, die is op U.

En nu, wat verwacht ik o Heer? Mijne hope is op U. Dat is een echt koninklijk woord, in dubbelen zin. Koninklijk omdat het gesproken is door een der machtigste vorsten van Israël; Koninklijk ook omdat het een hoog standpunt verraaft, een verheven stemming ademt. David ziet zich op een keerpunt geplaatst; dit zegt ons het «en nu.» Hij staat een wijle stil en ziet achter zich om. Daar gaat veel voorbij aan zijn geest. Wat is er al gebeurd

sints hij tot Koning gezalfd werd en toch nog zoover van de kroon was verwijderd. Menig verrassend blijk van Gods zegenende liefde heeft hij ervaren maar ook menige storm is over dat jeugdige hoofd heengegaan; bonte afwisseling van lief en leed. En de toekomst? Want ook naar deze staart zijn oog. Zij is onzeker en donker. Ernstig is zijn toestand; de verhouding tot Saul is meer vijandig dan ooit en wat zal de uitkomst nog zijn? Zijn nadenken zegt het hem niet, zijn vrienden weten het niet. En hijzelf... Ziet, daar richt hij het hoofd naar omhoog; hij spreekt en zijn woord wordt een lied, zijn lied een gebed, zijn gebed de uiting van een onwrikbaar vertrouwen: en nu, Heer! wat mij wacht en hoedanig mijn toekomst zal zijn, om 't even wat mij het leven zal brengen; mijne hope is op U.

Ik misken niet het groote verschil tusschen den tijd en den toestand waarin zich David bevond en den onzen maar toch meen ik, dat er meer dan één punt van overeenkomst bestaat. Ook bij ons is voor Koningin en volk heden een keerpunt gekomen; ook bij ons voor beiden een onzeker verschiet; moge het ook bij ons zijn, een zelfde hope op God. Daar is grond voor die hope, dat herinnert ons het verleden; daar is behoefte aan die hope, daarop wijst ons de toekomst; daar is vervulling dier hope, dat belooft ons God zelf.

Een blik terug, een blik vooruit, een blik omhoog. Zietdaar dan de lijnen langs welke ik in dit uur uwe gedachten wil leiden.

Een blik terug. Van Eliëzer, den knecht van Abraham, staat geschreven: die man zette zich neêr, om heel den weg te overdenken waar langs de Heer hem tot hiertoe

geleid had. En o, 't is goed, nu en dan de geschiedenis van ons leven te herdenken, want «dan ontmoeten wij den God van ons leven en die ontmoeting brengt ons altijd zegen aan.» Wanneer zouden wij het eer doen dan op een gedenkdag als dezen, waarop zooveel ons Gods goedheid herinnert. Zegenende liefde was het, die van onze jeugd aan ons omgaf. Waar zoo menig een weggerukt werd, staan wij nog ongebroken daar, waar zoo menig ander aan het krankbed gebonden is, heeft God ons den levensweg dusver voorspoedig gemaakt. Wat al weldaden die wij genoten, vaak ongevraagd en altijd onverdiend, wat al uitkomsten na beproeving, wat al overwinning in strijd.

De jaren snellen voorbij en terugziende vragen we: waar zijn ze gebleven? Als een uurwerk loopt de levenstijd af met rusteloozen slag maar overal, zoover ons oog reikt, zien wij de voetsporen van Hem, die met zijn liefde ons volgde en met zijn zegen ons kroonde. Wie zegt ons, hoe menig gevaar, waarvan wij ons zelf niet eenmaal bewust waren, door zijn trouwe hand van ons hoofd is afgewend of ten goede gekeerd. Bedreigd maar veilig, mag wel het opschrift heeten onzer levensgeschiedenis. Wat al Eben-Haëzers op ons pad, handwijzers naar Boven, waarop wij het lezen: 't Is God, die ons tot hiertoe gebracht heeft, die ons nooit naar wat wij verdienden heeft gedaan, maar al wiens paden goedertierenheid en barmhartigheid zijn geweest. Indien de Heer het ons eens hoofd voor hoofd afvroeg: heeft u ook iets ontbroken? hoe zou niet het antwoord moeten zijn: niets Heer, Gij hebt alles wel gemaakt. Wel wandelden wij soms in raadselen maar menigmaal bleek het bij de uitkomst, dat de

eeuwige wijsheid nooit anders bedoelde dan ons wezenlijk heil. Hij waakte over ons, onzichtbaar maar zeker, Hij ging met ons, ook als wij Hem meenden ver van ons verwijderd te zijn, Hij hield ons vast als wij struikelden en waar wij vielen richtte de hand zijner liefde ons weêr op. Zeker, ook de donkere kant van het leven bleef niemand bespaard. Waar is de mensch, wiens weg nooit oneffen was en wiens leven geen enkele plooi gaf te zien? 't Is nu eenmaal niet anders: de aarde zal u doornen en distelen voortbrengen; dat woord wordt aan allen bevestigd. God huwde aan zonde smart en zoo min als volmaaktheid hier beneden gekend wordt, zoo min wordt ook storeloos geluk hier gesmaakt. En nochtans heeft het nooit aan Gods hulpe ontbroken en bleken Gods vertroosting ons nimmer te klein. Voor het oog des geloofs waren de donkerste wolken altijd met zilveren randen omzoomd.

Zoo ging het in ons persoonlijk leven en ons volksleven gewaagt van geen minderen zegen. Ik heb niets anders u te herinneren dan wat in aller hart leeft. Ziet, als het hoofd van een gezin zijn geboortedag viert, verheugen zich alle leden en danken God voor zijn goedheid. Maar heden viert niet een enkel gezin, niet een enkele gemeente maar heel een volk den geboortedag van zijn Hoofd, zijn Vorstin en zou er dan geen dankbare blijdschap zijn in ons hart; zouden wij niet gewagen van Gods oneindige liefde, die dat kostbaar hoofd nu achttien jaar wou sparen en de hope van duizenden zoo boven bidden en denken vervulde? Wat rijken zegen toch ons volk in het Huis van Oranje geschonken is, dat kan de landshistorie op elke

bladzijde ons zeggen, en hoe nauw de banden zijn, die beide vereenen, dat laat zich niet onder koude bewoordingen brengen, dat wordt gevoeld en geleefd en staat in elks oog en te lezen. Neen, ze is niet verkoeld, die liefde, in een verleden van eeuwen geworteld en die het eene geslacht aan het volgende heeft overgebracht, waarin ook wij opgegroeid zijn en die we onze kinderen als een heilig pand nalaten willen. Oranje is een deel van ons zelf, zijn belang is ons belang, zijn voorspoed ons heil, zijn terugzetting — spreke de geschiedenis! — was immer onze teruggang.

Och, wel moet door zelfzucht of partijzucht verblind zijn wie Gods zegenende hand niet ziet, niet wil zien, in wat ons door ons koninklijk Stamhuis ten deel viel. Maar de welvaart, die we genoten, de vrijheid, die we verwierven, wat zeg ik, dat wij op dezen zelfden oogenblik in dit bedehuis onbelemmerd God in geest en waarheid mogen verheerlijken, door het volle licht van zijn Evangelie bestraald, dat alles en zooveel meer nog, wij hebben het naast God, aan Oranje te danken. En daar staan wij dan nu, boven duizenden bevoorrecht, met een leven aan blijde dagen zoo rijk en in droeve tijden zoo krachtig gesteund; omstraald van Gods eeuwige liefde in Christus; — want dat is toch het hoogste; wat zeggen alle andere zegeningen bij dat eene: alzo lief heeft God ook ons gehad, dat hij zijn Zoon voor ons gaf. O, als wij het indenken, en het verleden in dat licht voor ons opleeft, ja, dan knielen wij neêr in aanbidding en heel ons denken lost zich op in een psalm des lofs: de Heer heeft groote dingen aan ons gedaan, dies zijn wij verblijd.

En daarin deelt zeker niemand meer dan onze Koningin. Hoe roept niet elk jaar van uw leven Gods goedertierenheid over U uit. Van uw wieg af zijt Gij met de teederste liefde omgeven en liefde is het beste, wat God ons kan schenken. Onbezorgd ging uw leven dusverre voort; krankheden werden van U geweerd; rijke gaven zijn door God U geschonken, die niemand uit zich zelve bezit. Het pad der vorsten is meestal niet zacht maar Gij hebt tot hiertoe op rozen getreden. Het aanzien van vorsten wordt dikwijls bestreden maar Gij hebt in klimmende mate U mogen verheugen in de liefde uws volks. Hoeveel duizenden oogen zijn naar U gekeerd, in hoeveel duizenden harten bekleedt Gij een plaats; wat meer zegt, hoeveel duizenden knieën hebben zich nog dezen morgen gebogen, om over uw hoofd Gods zegen te vragen. Gewis, ook Gij bleeft niet verschoond van droevige dagen, toen in de prille jeugd U uw Koninklijke Vader ontviel. O, Gij betreurt zijn gemis maar Gij vergeet evenmin, hoe God U vertroost heeft, waar Hij een teeder liefhebbende Moeder U liet, die U opvoedde met een verstand, een liefde, een trouw, die onuitwischbaar in uw hart staan geschreven, aan wier knieën Gij het eerst leerdet bidden, die voor U heeft gebeden en over U heeft gewaakt, zooals niemand, niemand dan een Moederhart waken kan. Zoo ontmoet Gij overal de hand van uw hemelschen Vader, die zijn woord heeft bevestigd: Ik ben met U, ook help Ik U, ook ondersteunt U mijn rechterhand. En thans door Hem op zoo hooge plaats gesteld, tot zoo groote taak geroepen maar ook met zoo rijke liefde gekroond; — gewis, aan den morgen van dezen dag hebt Gij ook wel het verleden tot uw hart laten spreken

en het woord, dat van uw groote verwante, Amalia van Solms, de levensleus was, is ook U wel hoog uit het hart gerezen: quid reddam Domino? Wat zal ik den Heer vergelden voor al zijn weldaden en al zijn trouw? Heil U, waar dit op den bodem ligt van uw hart, dan gaat Gij ook de toekomst in goeden moed tegen met het aloude geloofswoord: en nu, wat verwacht ik? Mijne hope is op U.

De toekomst, want ons oog richt zich heden onwillekeurig vooruit. En wat ons de toekomst zal brengen? Op die vraag geeft ons niemand het antwoord en het is goed ook, dat ons verborgen bleef wat ons wacht. Nochtans van ééne zaak zijn wij zeker: voor die toekomst is ons een taak bereid. Een dubbele taak is het, dat ieder mensch hier toebetrouwd is: een aardsche en een eeuwige taak, die niet zijn te scheiden. Tot arbeiden heeft God ons geroepen zolang het dag voor ons is en aan ieder wees Hij den kring waarin hij werken moet; ieder plaatste Hij dáár waar hij noodig is voor zich zelve en anderen. Den een zette Hij in hoogheid, op een vooruitstekende plek, den ander in de schaduw, soms in onopgemerkten kring. Maar waar ook zijn wijsheid ons bracht, wij hebben allen een roeping ontvangen. Tijd en kracht en gaven zijn ons niet geschonken als doelloos bezit, allermint als middel tot louter genot. Wat wij hebben aan aardsch en aan geestelijk goed, het is alles geleend; wij zijn er slechts de rentmeesters van; God is de eenige Eigenaar. Maar het is geleend tot gebruik voor den naaste. En wee hem, van wien het eenmaal moest heeten, dat hij nutteloos zijn

plaats heeft bekleed en die in de gelijkenis van den onvruchtbaren vijgeboom zijn droevig beeld moet herkennen. Arbeiden onze roeping en hierin ligt niet de kleinste zegen, door God ons verleend. Maar arbeiden aan ons zelf aller-eerst. O, verliezen wij het nooit uit het oog! De mensch wordt op drieërlei wijze opgevoed: hij wordt opgevoed door zijn ouders, hij wordt opgevoed door God in zijn levenservaringen, maar hij moet ook zich zelf opvoeden, opleiden voor die andere, hoogere bestemming, waartoe dit leven voorbereiding is. En al kost dat niet weinig strijd en al komt daar veel tegen op, de roeping blijft evenwel dezelfde. God heeft de eeuwigheid in een menschenhart gelegd.

Ernstige roeping; daarom zoo ernstig, dat ze zoo groote verantwoordelijkheid geeft. Want dat is het, waarop de gedachte aan de toekomst ons wijst. Wij allen moeten eenmaal rekenschap geven; rekenschap van de kracht ons geschonken, van de taak ons betrouwd, van de trouw, door ons betoond. Om het even, of ons tien talenten of slechts een enkel toebetrouwd is, eens komt toch de eisch: Geef rekenschap van uw rentmeesterschap. Hij, die ons geroepen heeft, roept ons eenmaal weër af en vraagt ons: hoeveel andere talenten hebt gij gewonnen? En hoe hooger onze plaats, hoe grooter de verantwoording is; wien veel gegeven is, van dien zal veel afgeëischt worden. Och, voorgaan is altijd veel moeilijker dan volgen en gehoorzamen veel gemakkelijker dan regeeren. En waar het dan geldt: het Hoofd van heel een volk te zijn, hoeveel wijsheid is daartoe noodig; hoeveel kracht maar die zich toch weër aan zachtheid moet paren; hoeveel liefde maar die toch ook weër niet in zwakheid mag verslappen; hoeveel toewijding maar

die toch ook weêr onze krachten niet opteeren mag. Zeker, schoon is die taak, vooral als wij in de frissche lente des levens verkeer en het hart vol is van poëzie, van idealen, van geestdrift voor al wat lieflijk is en welluidt, als nog geen kille najaarsstormen het heilige vuur in ons uitgedoofd hebben. Schoon de taak zooveel ten zegen te zijn, de banen aanwijzen, op te leiden, die tot ware ontwikkeling des volks voeren; ja, dat is heerlijk. Maar dat heeft een keerzijde ook; die taak is zwaar, vooral in een tijd als den onzen waarin zoovele banden van gezag worden los gemaakt. Geen wonder dat de gedachte aan die roeping onwillekeurig de vraag op de lippen brengt: wie is tot deze dingen bekwaam?

En het antwoord is: niemand in eigen kracht. Wat Luther zong: in eigen kracht is niets gedaan, dat voelt al wie zich zelf leerde kennen. Wij wanen soms zooveel te vermogen en roemen in eigen wijsheid en kracht en bouwen onze Babelstorens zoo hoog maar eer wij het vermoeden storten ze ine en wij zitten moedeloos bij de puinhopen neêr. Wat vermag een nietig menschenkind. Wij kunnen de stormen niet bezweren, dat zij de bloemen voor onze voeten niet beschadigen, wij kunnen de zon niet gebieden, dat zij haar stralen op ons levenspad zendt. Onze beste voornemens lijden vaak schipbreuk en vroeg of laat komen wij allen te staan voor een taak waarbij eigen wijsheid te kort schiet. Arm hart, dat dan geen andere wijsheid kent en over geen hoogere krachten beschikt dan menschen ons bieden of die wij zelven bezitten. Voorwaar! wel is ongelukkig te noemen wie aan zich zelven is overgelaten, want alle zelfvertrouwen dat niet wortelt in Godsbetrouwen wordt zeker beschaamd.

Nog altijd blijft het waar: zonder Mij kunt gij niets doen; helaas! een waarheid, die menigeen eerst na pijnlijke teleurstelling leert. Welnu, bij het diepe besef van zoo groot een taak en zoo kleine kracht, kan het wel anders of het denken aan de toekomst doet ons opzien en vreezen? Schame zich deswege niemand. De grootste mannen hebben, juist omdat zij groot waren, zulk een opzien gekend. Ik weet, daar is bij velen een zelfoverschatting maar die op teleurstelling uitloopt, daar is een wegdringen van het besef van zwakheid maar dat op het droevigst zich wreekt. De wijze vrees, sprak eens een groot man en hierin ligt een waarheid, die allermint de christen ontkent. Maar een vreezen, een opzien, dat niet terugdeinzen doet voor de taak, die ons wacht maar veelmeer dringt om te putten uit de eenige Bron van kracht; dat afziet van allen en alles, van zich zelve het meest, om op gebogen knieën het den dichter na te zeggen: en nu, wat verwacht ik? Mijne hope is op U.

Staat gij meê in dat geloof, komt gemeente, laat ons dit uitspreken in ons gemeenschappelijk lied:

Gezang 273 : 1 en 11.

Beveel gerust uw wegen,
 Al wat u 't harte deert,
 Der trouwe hoed' en zegen,
 Van Hem die 't al regeert;
 Die wolken lucht en winden
 Wijst spoor en loop en baan,
 Zal ook wel wegen vinden,
 Waarlangs uw voet kan gaan.

Hoor onze smeekgebeden!
 Heer, red uit allen nood!
 Sterk onze wank'le schreden
 En leer ons tot den dood
 Op uw hoed' en zegen
 Vertrouwen, vroom van zin;
 Zoo voeren onze wegen
 Gewis ten hemel in!

En nu, wat verwacht ik? Mijne hope O Heer! is op U. Die verwachting wordt zeker vervuld, want het is God, die tot elke taak ons bekwaamt, die op elken weg ons geleidt, die ons tot den einde toe nabij blijft.

Meer dan iemand had Israëls koninklijke zanger doorleefd, dat al zijn bekwaamheid van God was. Hoe menigmaal zien wij hem die kracht afsmeeken van God maar hoe leefde hij steeds in het vertrouwen, dat zij hem niet onthouden zou worden. Wel was soms de toekomst hem donker en de last woog hem zwaar maar dan hief hij zijn oogen op naar de bergen vanwaar zijne hulpe komen zou; dan greep weer de bevende hand naar de harp en het lied des vertrouwens rees hoog uit zijn hart; de Heer is mijn Herder, mij zal niets ontbreken.

En wij, die zooveel meer licht dan David ontvingen, die God aanbidden als onzen Vader in Christus, wat meent ge, zouden wij met minder grond op Hem rekenen kunnen?

Maar die mensch moet nog geboren worden, die dat vertrouwen bezit en dan nog moedeloos en machteloos op den weg is neêrgevallen. Zonder Mij kunt gij niets doen, zoo is 't; maar het is ook waar: ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft. Een blik vooruit

doet vreezen maar een blik omhoog vervult ons met blijdschap en hope. Neen, God legt niemand een taak op of ze is voor zijn krachten berekend en waar wij in eigen bewustzijn ons zwak gevoelen, daar vervult Hij altijd zijn woord: Mijne kracht wordt in zwakheid volbracht. Hierin ligt het geheim van die wondere veerkracht, die menigeen ontwikkelt, van wien wij dat te voren nooit hadden vermoed, die het van zich zelf allermint had gedacht. Niet alsof God op onmiddellijke wijze de kracht en de wijsheid ons ingaf, om onze taak naar eisch te volvoeren maar wel dat hij onze oogen scherpt, onze handen bestuurt, onze wegen effent. De Heer zal ons toonen, dat onze hope op Hem nooit ijdel is; het ons toonen, niet daarin, dat Hij al onze pogingen ons doet gelukken; och! succès is nog geen zegen en menigeen roemt op een succès, dat hem geen christen benijdt. Niet daarin ook, dat Hij al onze vaak zelfzuchtige wenschen vervult. Omgekeerd; het schijnt wel menigmaal, dat op het pad van wie buiten God leeft veel meer licht is dan van wie op Hem bouwt. Maar hierin, dat Hij ons alle onrust beneemt en die heilige kalmte in ons hart werkt, die onvertsaagd de toekomst tegen doet gaan. Voorwaar! nog is het woord niet gevallen: een koning wordt niet behouden door een groot heir en een held wordt niet gered door zijn kracht; zie, des Heeren oog is over degenen, die Hem vreezen, over degenen, die op zijn goedertierenheid hopen. Ja, zij heeft het wel begrepen, die vrome Princes van Oranje, toen zij die goede keuze uitsprak in haar lied: een ander stelle zijn betrouwen op krijgsgeweld en staatsgezag, op steunsels van een

enk'len dag; ik wil op God, den Eeuw'gen bouwen, die kronen geeft en tronen schraagt en 't lot der gansche wereld draagt. Zij heeft het begrepen toen zij tot haar lijfspreuk koos: niets zonder God! O, laat het mede de onze zijn. Niets zonder God, schrijf dat op den gevel van uw woning, aan den wand van uw arbeidsvertrek, schrijf Hij zelf dat met onuitwischbaar schrift in ons hart: niets, niets zonder God, en gij zult het ervaren: het is de Heer, die tot elke taak ons bekwaamt en op elken weg ons geleidt.

Ja ook dit, en niets geeft ons zooveel rust, zooveel moed, en doet zoo onbevreesd voortgaan, al voert ook ons pad bergen over en diepten door. Wij weten, dat wij nooit aan ons zelve zijn overgelaten. Wij gaan nooit alleen, al schijnt het ons toe. Wij hebben een Leidsman die meêgaat en voorgaat en dat is ons genoeg. Zeker, het is begeerlijk als een reiziger nauwkenrig alle zijwegen kent en zorgvuldig alle doolpaden mijdt, maar oneindig rustiger en veiliger is het, als hij een uitnemenden Gids heeft, die met alle gevaren vertrouwd, hem aan de hand voortleidt, hem helpt waar hij weifelt, hem steunt waar de tocht hem vermoeit. En zulk een Gids biedt zich aan ieder, die Hem behoeft. Met Hem feilen wij nooit en is verdwalen onmogelijk; Hij brengt ons gewis aan het doel. Dat was toch meê uw ervaring. Niet waar, hoeveel, waartegen wij als bergen opgezien hadden en dat toch op zijn tijd werd geëffend; hoeveel, dat ons met kommer vervulde en dat toch, soms ongedacht en onverwacht, uit den weg werd geruimd. Hoe menigmaal werd wel onze vreeze maar nooit onze hope beschaamd.

En nu dan; wat verwacht ik? Zoo vraagt gij, maar met die hope op God kan het antwoord niet twijfelachtig zijn. Wat wij verwachten? niet het liefste maar het beste, niet altijd zachte maar wel veilige wegen waarlangs ons zijn liefde wil leiden. Dat zij ook ons vast vertrouwen. Hij kan onze sterkte zijn, want Hij, die de hemelen schiep, spreekt nog in elke duisternis: daar zij licht en gebiedt over alle stormen op onze levenszee: tot hiertoe en niet verder. Hij wil het zijn want daarvoor staat zijn liefde ons in, die allen alles geeft en het goede niet onthoudt wie op zijn goedheid bouwt. Hij zal het zijn want Hij, die u roept is getrouw, die het ook zeker zal doen. Wordt het donker om u, Hij is uw zon; moge de hitte u treffen, Hij is uw schaduw; moge menschen u tegen zijn, Hij is uw schild en rondas en zoo God vóór ons is, wie zal dan tegen ons zijn? En zijn ons dan wellicht moeilijke dagen bereid, wat schade, zoo slechts ons geloof sterker, ons gebed dringender worde en het woord in ons leve: ten dage als ik vrees, dan, ja dan allermeeest zal ik op U betrouwen. Gelukkig de mensch, die elken morgen zijn dagtaak begint met dat woord: wat verwacht ik, o Heer? mijne hope is op U.

En meene nu niemand, dat zulk een hope slechts tijdelijk, slechts voor een oogenblik kracht geeft, in belangrijke tijden, in bijzondere toestanden. Helaas! ik weet, dat menigeen God alleen zoekt in droeve dagen, wanneer hij Hem bijzonder meent noodig te hebben. Maar de christen, die aldoor Hem behoeft en het: niets zonder God, tot zijn levensregel koos, hij ondervindt voordurend zijn steun, want ook dit woord is waarachtig: God is getrouw. Neen, Hij is geen veranderlijk Vriend,

wiens aangezicht heden zoo heel anders als gisteren staat. Hij belooft wie op hem bouwen, zijn blijvende trouw en wij weten: zoo vele beloften Gods als er zijn, die zijn in Christus Ja en Amen. Menschen vallen weg, vallen tegen en wezenlijke trouw is zoo zeldzaam maar de Vader in den hemel blijft zich zelven altijd gelijk; Hij is Dezelfde, gisteren en heden en eeuwig. Hij breekt nooit zijn woord en zelfs indien wij ontrouw zijn, dan nog blijft Hij getrouw. Hij gaat met ons niet een eind weegs maar tot het einde toe meê.

Daarvan kon Israëls Koning meêspreken en als hij straks op zijn lange regeering nog eenmaal terugziet, ja, dan is veel hem ontvallen waarop hij zoo vast had gerekend; maar wat ook ontviel en wat ook teleurstelde, niet Hij, zijn God, op wien hij zijn hope gebouwd had. Zijn laatste woord wordt een laatste lied ter verheerlijking van Hem, die trouwe houdt van geslacht tot geslacht, trouw ook al wisselen menschen en tijden. En daarvan kan ieders leven getuigen. Ik de Heer wordt niet veranderd. Och! als wij dat ook niet wisten, hoe zou de moed ons ontzinken, hoe onzeker zou alles ons worden. Maar hoe vaak door ons ook verlaten, Hij verlaat nooit en hoe vaak ook vergeten, Hij vergeet nimmer de zijnen: in rust en vreugd, in nood en strijd, blijft hij Dezelfde 't aller tijd. Onuitsprekelijke liefde, die vasthoudt en volhoudt, die waakt ook over uw hoofd. Zoo bewaakt geen teedere moeder haar kind als de hemelsche Vader u doen zal, die op Hem uw hope gebouwd hebt. Onder zijn hoede zijt gij wel geborgen, aan zijn liefdehart volkomen gerust. De Heer zal u behoeden, Hij zal uwen ingang en uwen uitgang

bewaren, voorwaar! bergen mogen wijken en heuvelen wankelen, zijn goedertierenheid wankelt in eeuwigheid niet.

Welaan! in die hope, geliefde Koningin, gaat Gij het nieuwe leven tegen met een opgericht hoofd. In zijn kracht drukt de kroon U niet zwaar, met zijn licht wordt het in U nooit donker, aan zijn hand valt de arbeid U licht. Blijve slechts die hope U bij. Heer! toon mij den weg, dien ik te wandelen heb, zoo luidde eenmaal de bede eens Konings. Zij worde ook de uwe elken dag. Dan zal uw weg voorspoedig zijn en eens aan het einde; zij het spade, zeer spade; als ook voor U de dag is gedaald en de taak is voleind en de aardse Kroon door U neêrgelegd wordt, dan zal Hij, die uwe hope geweest is, een andere Kroon U toebereid hebben, de Kroon der genade, de Kroon des levens, die weggelegd is voor allen, die den Heer hebben lief gehad. Dat vragen wij voor U van Boven. De wereld moge U toewenschen al wat dit leven lichter en blijder kan maken, de gemeente van Christus doet meer. Wij hebben U lief en willen onze liefde U toonen, niet bloot in een luiden feestgroet daarbuiten, maar veelmeer in de stille binnenkamer, op de knieën voor God. Wij smeeken voor U af, dat uw regeering gezegend en ten zegen moge zijn, onder vele gewenschte getuigen, niet het minst van uw Koninklijke Moeder; dat alles, wat God over U beschikt of gehengt U medewerke ten goede; dat bovenal de Heer de liefde van uw hart, het leven van uw leven zij. Hij nu, die machtig is te doen boven al wat wij bidden en denken, Hij zegene en behoeve U, Hij doe zijn aangezicht over U lichten en geve U zijn vrede.

En voorts: nog eenmaal willen wij het belijden; Koningin en gemeente te saâm; hoort het, gij volk van Nederland! hoort het, gij Engelen Gods! hoort het, Gijzelf Alwetende God! Wat wij verwachten, onze hope is op U, U alleen, U geheel, U voor eeuwig, ja voor eeuwig. Amen.

Dankzegging.

NAZANG.

Gezang 96.

Halleluja! eeuwig dank en eere,
 Lof, aanbidding, wijsheid kracht,
 Word' op aard en in den hemel, Heere!
 Voor uw liefde U toegebracht!
 Vader! sla ons steeds in liefde gade;
 Zoon des Vaders! schenk ons uw genade;
 Uw gemeenschap, Geest van God!
 Amen! zij ons eeuwig lot.

FEESTREDE

OP

9 September 1898.

Gebed.

VOORZANG.

Gezang 259 : 1 en 6.

Hoe straalt uw goedheid telkens weêr,
Hoe blinkt uw majesteit, o Heer!
Gestadig ons in d'oogen.
Wat roept opnieuw deez' morgen luid
Uw duizend wonderheden uit
En schittrend alvermogen!
En wij, uw woning ingegaan,
Waar 't loflied op gaat rijzen,
Wij voelen 't hart van vreugde slaan,
Dat smacht om U te prijzen.

Bewaar, o Heer! ons volksbestaan!
Zie Neêrland in ontferming aan
En deel uw heil ons mede!
Weer van ons vaderland het leed;
Laat ons, wat ook ons volk misdeed,
Den zegen van den vrede!
O, zie in liefd' op Neêrland neêr
En blijf het trouw beveil'gen.
Maar wil vooral, uw naam ter eer,
Ons volk in Christus heil'gen!

Wees mij welkom aan deze plaats, geliefde Koningin, die wij het voorrecht hebben voor het eerst als gekroond hoofd in ons midden te zien; gekroond in drievoudigen zin: gekroond door de wetten des lands; wat meer zegt: gekroond door de liefde des volks; wat alles zegt: gekroond bij de gratie van God. Want ja, op het gevaar af, achterlijk te heeten, belijden wij nog altijd een koningschap bij de gratie Gods, een vorstelijk gezag, niet voortgesproten uit den volkswil maar wortelend in het gezag van God zelf.

Wees mij welkom, Gij ook, geëerbiedigde Koninklijke Moeder, die wij zoo gaarne, zij het in lengte van dagen, de eerste plaats naast den troon zien bekleeden.

Weest mij welkom, Vorsten en Vorstinnen aan het Huis van Oranje verwant.

Weest mij welkom, gij allen, die meê opgegaan zijt, om uiting te geven aan de behoefte des harten, die tot danken ons dringt. 't Is een feesture in den vollen zin des woords, die thans voor ons is geslagen en waarin het mij is, als riep God zelf ons toe: «treedt voor mijn aangezicht met vroolijk gezang.»

Rijze dan nu ons loflied omhoog, laat zingen al wat adem heeft, laat stem aan snarenspeel zich paren en ons «Te Deum» door lucht en wolken dringen: «Wij loven

U, o God! Wij prijzen uwen Naam! Zulk een vreugdedag heeft geen onzer immer beleefd en zullen onze oogen ook nimmer weêr zien, waarop een vorstin uit het Huis van Oranje als Koningin wordt gehuldigd. Een geheel eenige dag van louter zonneschijn, waarop het hart ons hooger klopt dan anders en het feestgevoel als een electrische vonk zich meêdeelt aan allen. Dat kan wel niet anders want de liefde voor Oranje zit ons in het bloed en den naam van rechtgeaard Nederlander zou hij verbeurd hebben, die bij zoo heugelijk feit, onaandoenlijk van verre bleef staan. Verstomme thans iedere klacht, die een aanklacht van ondankbaarheid zou wezen; trekt uw feestkleedij aan en laat ons «verheugd van zorg ontslagen, Hem roemen die ons blijdschap gaf.» Maar blijve dan ook elke wanklank verre, die onze blijdschap zou kunnen verstoren, om onvermengd en onverdeeld met dankbaarheid den zegen te gedenken, dien God over ons heeft beschikt. Aan die vreugde wensch ik wijding en leiding te geven door een kort woord, dat ik vastknoop aan een Schriftwoord, ontleend aan Ezra 3 : 11, en dat aldus luidt:

«En al het volk juichte met groot gejuich».

Ziet, daar komen in het leven van volken zoowel als van enkele personen hoogtijden voor, die als bergspitsen boven de vlakte van het gewone, alledaagsche leven uitsteken; hoogtijden, waarop men bijzonderen zegen gedenkt en die daarom tot vreugde en dankbaarheid stemmen.

Zoo was het bij Israël, toen in Ezra's dagen de tempel herbouwd en de godsdienst hersteld en het volk uit Babels diensthuis uitgeleid was. Wat een oogenblik, als daar de

gemeente saâmkwam en bij het krachtig geluid der muziek het loflied uit duizenden harten oprees en heel de natuur tot een heiligen tempel hun werd.

Zulk een hoogtijd brak ook voor ons aan; heel Nederland is in feestdos gehuld; van Noord en Zuid, van Oost en West gaan de juichtonen op onder ons en de echo herhaalt ze ginds, ver in het Oosten, in Insulinde's gebied.

Zeker wij hebben een anderen, maar niet minder *rechtmatigen grond* voor onze vreugde. Of is er geen oorzaak, waar een Vorstin uit het roemrijke Huis van Oranje den troon heeft beklommen?

Oranje! Ik heb dat woord slechts uittespreken en onwillekeurig voelen wij de diepste snaren daarbinnen trillen van heilige aandoening. Oranje en Nederland, die beide behooren bijeen; twee helften van het Geheel en waarvan gij u de een zonder de andere niet indenken kunt. Oranje en Nederland saâmgebonden, saâmgeweven, saâmgewassen; Zoo was het eeuwen her. Hoe zouden wij het op een dag als deze kunnen vergeten? Hoe Gij het vergeten, geëerde Koningin?

Welk eene wolke van getuigen uit een grootsch verleden omzweeft U? Willem I, Maurits, Willem III, Juliana van Stolberg, Louise de Coligny, Amalia van Solms; zoovele namen, zoovele herinneringen; en nog deed ik slechts een greep in den blinde uit die lange reeks van Vorsten en Vorstinnen, met wier machtige persoonlijkheden de opkomst en welvaart, ja, heel het bestaan van ons volk op het nauwst is vereenigd. Want, in waarheid, geen vorstenhuis in Europa is zoo innig aan zijn volk verbonden, als Oranje's roemrijke dynastie aan ons dier-

baar Nederland. Waar in menig Rijk de Vorst zich handhaven moet door kracht van geweld, daar genieten wij hier het onschatbare voorrecht, dat het gezag van Oranje geen verdediging behoeft omdat het leeft in de harten des volks.

Geen wonder; wat stroom van zegeningen is over onze natie uitgegaan van Oranje! Wie heeft ons een plaats in de rei der volken verworven; wie heeft ons de vrijheid van geweten, het hoogste goed, dat een mensch kan bezitten, verschaft; wie heeft ons tegen soms overmachtige vijanden, beveiligd, verdedigd, gered; wie heeft voor den naam van Nederland, een vergeten plek in een uithoek der aarde, eerbied afgedwongen aan de machtigste staten en van een klein volk meer dan eens de heerscheres over landen en zeëen gemaakt? En wederom: wie heeft de wonden, door heel andere, door natuurlijke vijanden van stormen en stroomen ons toegebracht, weêr verzacht en gelenigd en in de ellende des volks gedeeld alsof het eigene was? Daar is op al die vragen maar een antwoord te geven en dat antwoord ligt in een enkelen naam, den naam van Oranje! Maar bevreemdt het dan nog iemand, dat wij ze in dankbare herinnering houden, die vorstelijke helden op meer dan één gebied, die hun tijd en kracht, hun goed en bloed, die, in één woord, zich zelf aan hun volk hebben gegeven? Van den eersten Willem af, den heldhaftigen Prins, die nog met stervende lippen Gods ontfermende liefde over zijn volk inriep, tot den laatsten Willem toe, den weldadigen Koning, die het openlijk uitsprak: «nooit kan een Oranjevorst genoeg voor Nederland doen», hebben zij allen zich een monument opgericht in de harten des volks,

duurzamer dan van metaal of graniet. Zij gaan in dezen oogenblik aan onzen geest voorbij, die eerbiedwaardige gestalten, op wier leven en streven, bij alle verschil van kracht, van talent, van karakter, van toepassing is, wat op hun tombe te Delft staat gegrift: dat zij de welvaart van Nederland op hooger prijs hebben gesteld dan hun eigen belang. Slaat de historie op en elke bladzijde spreekt U van die prinsen, stadhouders, koningen, die, «door voorspoed niet verblind, door heerschezucht niet vervoerd», Nederland groot gemaakt hebben; wier naam niet slechts met de geschiedenis van ons Vaderland maar met de wereldhistorie is saâmgevlochten. — Schitterende starren, heengegaan maar niet zonder een lichtend spoor achter te laten.

En nu dan, een erfgename van dat grootsch verleden, laatste telg uit zoo roemvol geslacht, een Oranje weer op den troon, een Koningin, die wij in ons midden zagen opgroeien, naar wie zooveler oog zich gekeerd heeft, op wie zooveler hope gebouwd is! Ja, in U leven ze voort, die heilige tradities van eeuwen; op U wordt ze overgebracht, die liefde, die ons volk altijd voor zijn vorsten gevoeld heeft; van U verwachten wij veel, omdat Gij zelf zooveel belooft.

Heil U, Koningin! die de scepter aanvaard hebt over een volk, dat in zijn breedste en beste kringen niets liever zal doen dan U dienen, en bij wie het «Oranje Boven» geen ijdele klank maar heerlijke werkelijkheid is!

Heil U, mijn Vaderland! dat door een vaste hand aan een vasten wil gepaard, geregeerd zult worden; dat uw hoogste wensch ziet bekroond en uw hulde moogt bieden

aan een Koningin, zoo voorbereid tot haar taak, zoo welbewust van haar plicht en die gewis het devies van Oud-Engelands koningen: «Ik dien», met dat van Nederlands vorsten vereenigen zal: «Ik zal handhaven». —

Maar verwondert het dan nog iemand, dat al het volk juicht met een groot gejuich, dat er feestvreugde is meer dan ten dage eener overwinning; een vredefeest, een kroningsfeest! O! 't Is een dag van licht en heil, die met gulden letteren in 's lands historie, in het eigen levensboek staat geschreven, waarvan wij onze kinderen en kinds-kinderen zullen verhalen. Zulk eene blijdschap wordt niet gemaakt maar gevoeld in het diepst van ons hart.

Onze eerbiedigste hulde aan U, Koningin, om Wie onze vreugde zich keert maar ook en bovenal onze ootmoedige dank aan God, die van zooveel heil de eenige Bron is.

Dit juist is het wat geen onzer mag voorbijzien. En daarom, rijze onze jubelstem op maar laat onze feestvreugde haar *geheiligd karakter* niet derven.

Dit was het eigenaardige, dat Israëls vreugde kenmerkte. «Zij juichten», zoo staat ons geschreven, maar — en dit teekent — «zij loofden den Heer, omdat Hij goed is en zijn weldadigheid groot over Israël.» o, Indien ooit, dan voelt de ernstige mensch heden de bevestiging van dat woord ook aan ons.

Een vorstin uit het Huis van Oranje op den troon; het had zoo heel anders kunnen zijn; het dreigde zoo heel anders te worden; daar was vreeze, dat de Oranjestam ontbladerd, tot verdorren gedoemd was en het: wat dan? zweefde reeds op veler lippen.

Maar God beschikte het anders en beschaamde onze

vrees, en deed weêr een rijske uitspruiten. Ja, waarlijk de Heer is goed en heeft weldadigheid bij ons gedaan. En het is dit besef, dat van ons juichen den grondtoon bepaalt. 't Is Gods goedheid, die den rafelenden band weer nieuwe vastheid schonk; 't is zijn hand, die onze Koningin heeft gespaard en bewaard en gevoerd tot den troon, door Hem Haar bestemd. Niet ons, o Heer! niet ons, Uw Naam alleen zij de dank van Vorstin en Volk te saâm. Ja, gij hebt het verstaan, toen Gij, naar den wensch van uw hart, na de intocht in uw residentie, de eerste schreden naar dit Bedehuis richtet. En het is ons goed U hier te zien, Koningin en onderdaan tevens van aller Koningen Heer; op den troon in zijn naam, maar ook in het stof aan zijn voeten. Neen, het is niet zonder beteekenis, dat het eerste woord waarmêe wij U begroetten, «dankt, dankt nu allen God», is geweest. Dat woord was een daad van ootmoedig erkennen van Hem, wien wij eeren als de Bron van wat wij goeds ontvingen, niet het minst van den zegen, dat Hij U tot gebiedster ons gaf. Toch sluit die dank aan God de hulde aan menschen niet uit. En hoe zouden wij het kunnen verzwijgen, hoeveel ons volk aan U, geëerde Koningin-Moeder, heeft te danken. Ook waar Gij elke kroon aan de voeten van uw Heiland wilt neêrleggen, daar wijst Gij toch de hulde van 's volks erkentelijkheid niet terug. Wat offers van tijd en kracht, van U zelve, Gij hebt gebracht; met wat kennis en toewijding Gij uw hooge taak hebt volvoerd; dat kan geen onzer ten volle omvatten; maar Gij oogst er de heerlijke vrucht van, in de kroning uwer Koninklijke Dochter, in den dank van Nederlands volk, bovenal in de stille goedkeuring Gods in uw hart. Neen!

wij vergeten U niet, die U zelve menigmaal voor ons hebt vergeten, die het heil des volks als uw hoogste doel hebt geacht. Van aftreden hebt Gij gesproken, maar ik zeg U: Gij treedt nooit af van uw plaats in onze harten. Ons volk is begonnen met U te achten, het is geeindigd met U lief te hebben en het bidt thans voor U af; blijf nog lang gespaard, den troon ten steun en ten raad.

En zoo gaan wij dan vol blijden moed en vertrouwen het onbekende pad op. Te ontkennen valt het niet: de teeken der tijden zijn ernstig en ook voor vorsten is de hemel niet zonder wolken. Maar het blijft waar, wat Koning Willem III eenmaal sprak: «als de nood aan den man komt zijn Oranje en Nederland steeds bij elkaar.» En hierdoor zijn wij sterk.

Van deze waarheid verzekerd, zult Gij, Geliefde Koningin, met de wijsheid U geschonken, het Staats-scheepke wel weten te sturen en de klippen vermijden, die het bedreigen.

En waar dan — het hoogste en het beste — uw levensregel is: «niets buiten God», en het oude lied des vertrouwens in uw hart oprijst: «Ik hef mijn oogen op naar de bergen, van waar mijn hulpe komen zal; mijn hulpe is van den Heer!» daar kan geen vreeze, geen twijfel ook maar een schaduw over onze feestvreugde brengen; dan staan wij vast, dan gaan wij voort met altijd goede hope; God, Oranje, Nederland! dit drievoudig snoer wordt nimmer verbroken.

En daarom, daar is plaats voor ons lied. Roept het uit, gij zangerskoor en dringen uw tonen uit het hart geweld, in aller harten door!

KOORGEZANG.

«En al het volk juichte met groot gejuich.» — Zoo was het in Israël eens, zoo herhaalt het zich heden bij ons. Maar zal die feestvreugde de rechte zijn, dan moet zij ten slotte *een blijvende waarde* bezitten. Och! juichtonen zijn soms als zeepbellen, schoon gekleurd, maar als ze op 't schoonst zijn, spatten ze uiteen. Wat is gunst en lof en eer van menschen. Wie heden op de armen gedragen wordt, laat men morgen weêr vallen.

Maar dat mag, dat zal bij ons zoo niet wezen.

Alleen, onder de drievoudige voorwaarde, dat bij ons gevonden worden: onveranderlijke trouw, onderlinge liefde, gemeenschappelijk gebed. God zij dank, wat ons volk ook moge ontsieren, het karakter van trouw kan daaraan niet worden ontzegd. Het woord van onzen laatsten Koning, bij de aanvaarding zijner regeering gesproken, dat Hij wist te doen te hebben met een trouw volk, is een getuigenis even schoon als waar. Nederland's trouw tot den bedelzak toe, niet zonder grond vond zij haar symbool in den leeuw van ons wapen. Geen wonder, dat waar menige troon is gevallen en menige andere wankelde, Oranje's troon onwankelbaar vaststond. Dat juist maakt onze feestvreugde zoo onbezorgd, dat zij niet is een opwinding, kunstmatig te voorschijn geroepen maar uiting van wat in het hart des volks omgaat; dat volk waarop Oranje nooit vergeefs een

beroep heeft gedaan en nog altijd rekenen kan. In die trouw ligt de kracht van den troon en waar thans een Vorstin uit het Huis van Oranje den troon heeft bestegen, roepen wij het elkander met verhoogden nadruk toe: «Komt riddertrouw gezworen, der jonge Koningin!» O laat het blijken, dat het ons volle ernst daarmee is. Dat moet blijken niet uit hooggestemde lofzangen, die de indruk van het oogenblik ingeeft en die eerlang met de feestelijke stemming voorbijgaan, maar uit die geheele toewijding, dat geven van zich zelf onbepaald en beslist, dat den troon zijn vastigheid geeft. Dat moet blijken niet maar in zonnige dagen; dat valt zoo moeilijk niet; maar in uren van gevaar en beroering: — verhoede het God, dat onze Koningin ze immer doorleve; — dan nog moge er geen woord van het aloude «houw en trouw tot in den dood» zijn gevallen. Dat moet blijken, nogeens, in het hoog houden van het Gezag, door woord en daad, door heel het leven en streven van wie het dichtst bij den troon staan allereerst, maar ook van al wie invloed heeft in enger of wijder kring, niet minder. Trouw in lief en leed, in nood en dood, tot het einde getrouw. O, Heerlijk voorrecht voor U, mijn Koningin, uw regeering te aanvaarden in de vaste overtuiging, dat Gij woont te midden van trouwe onderdanen, die voor het grootste en beste deel tegelijk uw warme vrienden zijn. Maar heilige roeping tevens voor Neêrlands volk, om, van der vaderen aard niet vervreemd, den band der trouw steeds nauwer toe te halen en te waken tegen al wat die trouw zou schenden. Voorwaar! dan eerst, maar dan ook zeker zal Gods zegen ons kronen, want zelfs in zijn oog is trouw het hoogste wat de

mensch kan geven, wat Hij zelf van ons vraagt, wat meer zegt, wat Hij zelf is, de Getrouwe van geslacht tot geslacht.

Alleen: een trouw in wederkeerige liefde geworteld; want waar deze ontbreekt, daar treedt de zelfzucht op, die altijd wantrouwen zaait en de hechste banden verbreekt. Arm volk, dat in zijn liefde verkoelde en daarmee zijn eenheid verspeelde en zijn krachten verloor. Arme Vorst, wien de liefde een onbekend goed was en die juist hierom zijn hoogste macht inboeten moest. Want liefde is macht, de hoogste macht; wat voor de liefde niet wijkt, wijkt nergens voor. Daarom is God almachtig, omdat Hij de liefde is. Die liefde is als het cement, dat de steenen van het staatsgebouw bijeenhoudt. Neem het weg en de eene steen brokkelt na den anderen af, totdat het gebouw zelf ineenstort. Liefde is levensvoorwaarde; evenals een plant buiten warmte en zonneschijn verdort en verkwijnt, zoo ook kan de mensch geen leven in hooger en dan plat alledaagschen zin leiden, indien hem niet de stralen der liefdezon koesteren. Dat geldt het persoonlijke leven; dat geldt meer nog het leven des volks. Als een volk het voelt: daar woont streng recht in de paleizen, dan is het stil maar als het verstaat: daar klopt ook een hart op den troon, dan is het gelukkig. En wederkeerig, als een Vorst zich bewust is, dat hij het hart des volks bezit, dan gaat er kracht van hem uit, want dan is er voor geen onwil of achterdocht plaats, dan is er een lijn tusschen beiden, een band der liefde, sterker dan eenige andere, want de liefde is de band der volmaaktheid. En uit zulk een verhouding vloeit de eenheid voort, die wij in onzen tijd meer dan ooit behoeven. Eenheid, niet

eenerleiheid, niet eenvormigheid ook; waar vrijheid woont is altijd verschil en een vrij volk zijn wij en hopen wij altijd te blijven, dank zij Oranje, door wien wij naast God onze vrijheid verkregen. Maar die hoogere eenheid bedoel ik, die ook bij verscheidenheid kan bestaan, de eenheid door de liefde gewekt, omdat zij ons leert niet ons zelf te zoeken maar offers te brengen ook van persoonlijke inzichten en geliefkoosde meeningen, om het hooge doel te bereiken: het wezenlijk heil van Vorstin en Volk. Eenheid; zij hebben het begrepen, onze Vadersen, die het: «eenheid, maakt macht», tot leuze kozen. Het begrepen ja, maar helaas! niet immer betracht en hiervan hebben zij dan ook de bittere vruchten geplukt. Wel menigmaal hebben partijschap en partijzucht de scherpste oogen verblind en de krachtigste handen verslapt en den rijksten zegen doen missen. En wij? O, gij volk van Nederland, hoort: «verdeeldheid is de kanker der natiën maar in de eenheid der harten ligt de veelheid van zegen».

En toch, hoeveel beteekenend, zelfs dit kan niet ons laatste woord zijn. Zeker! ik neem er niets van terug; de kracht van den troon ligt in de liefde en trouw van het volk; maar beider hoogste kracht ligt veelmeer nog in de liefde en trouw jegens God. En daarom noem ik u ten slotte het gebed als eisch voor een gezegende toekomst.

«Alles ligt in Gods hand», zoo schreef nog voor kort een vorstelijke pen. Alles in Gods hand, dan ook ons lot, ons heil, ons volksgeluk; dan ook uw kracht, uw licht, uw leven, geliefde Koningin. Als die waarheid ons bezielt, het kan niet anders, of dan wordt onze hulde

van eerbied een gelofte van trouw en onze gelofte van trouw een gebed voor elkander. «Het gebed», heeft een groot man gezegd, «is de eenige weg, om in onze levensroeping te slagen»; ik voeg er bij, ook om duurzaam gezegend te zijn. Dat gebed hebben allen van noode. Vorsten hebben het noodig, want het is een waar woord door onzen laatsten Koning gesproken: «ook Vorsten kleven menschelijke zwakheden aan». En zeker, de liefde bedekt ze, maar het gebed drijft ze weg en verandert de zwakheid in kracht. En volken hebben het noodig, want de diepste oorzaak van alle ellende is, dat men God niet in erkentenis houdt. Och! of de geest des gebeds over allen vaardig mocht worden, om U, om elkander op te dragen, vragend van God alles, wat wij behoeven, om onze roeping naar eisch te volvoeren. Gelukkig, dierwerf gelukkig het land, het volk, de vorst, waar allen saâm voor God als Vader knielen en aan zijn dienst zich ieder heeft gewijd; waar aller oog blijft op zijn wenken staren en elke dag ons aan zijn voeten vindt.

Dan zult Gij, o Koningin, niet alleen hoog staan maar vast staan, geworteld in de liefde uws volks, beschaduwd door de liefde van God. En moest dan Gods hand in de diepte ons leiden, dan nog zal het classieke woord, eenmaal de lijfspreuk van den grooten Zwijger, ook onze ervaring zijn: «saevis tranquillius in undis», gerust te midden van de woedende baren. Gerust, omdat een Oranje den scepter voert en het: «ce sera moi Nassau», nooit zal vergeten; gerust, omdat het oude randschrift van onze munt: «hac nitimur, hanc tuemur», de vrijheid beschermen en op Gods Woord steunen wij, aller zin en keus

is; gerust allermeeest, omdat Hij, der Vaderen God, de Rots van ons vertrouwen blijft.

Dat wachten we, dat vragen we, 't is ons laatste woord; onze hoogste bede tevens:

Wees Heer! der Koningin ten sterkte! Schenk Haar uw
 gerechtigheid,
 Geef Haar Koningskracht bij zwakheid — bij oprechtheid,
 wijs beleid.
 Voor geheel 't Oranje stamhuis, voor gansch Nederland te saâm,
 Overstort haar Hoofd met zegen in de vreeze van uw Naam!

Die bede is daarboven gehoord. Zij worde zichtbaar vervuld. Dat geve God. Amen.

KOORGEZANG.

Dankgebed.

NAZANG.

Psalm 118 : 1.

Laat ieder 's Heeren goedheid loven,
 Want goed is d'Oppermajesteit!
 Zijn goedheid gaat het al te boven;
 Zijn goedheid duurt in eeuwigheid,
 Laat Isrel nu Gods goedheid loven
 En zeggen: roemt Gods Majesteit:
 Zijn goedheid gaat het al te boven;
 Zijn goedheid duurt in eeuwigheid!
